
Forskning har høy prestisje i Sverige og Finland

AKTUELT

KARI RONGE

Email: kari.ronge@legeforeningen.no

Tidsskriftet

Nobelprisen, konkurranser og hederstegn blir fremholdt som årsak til den brede forskningsinteressen i Sverige og Finland. Men også at bevilgninger gis til enkeltpersoner fremfor bestilt programforskning.

– Nobelprisen i medisin har skapt gjensidig forståelse hos politikere så vel som i den svenske allmennheten, ifølge Harriet Wallberg-Henriksson, professor og dekanus ved Karolinska Institutet i Stockholm.

– Den har skapt tradisjon, PR, status, kvalitet og gode økonomiske ressurser i årtier. Forskning er noe glamorøst, noe som hjelper oss og ofte slås opp i mediene. Tenk bare på påvirkningen av fremtidige forskere når prisvinnerne blir invitert til studio, og hvor studenter får spørre dem ut. Folk flest ser faktisk på slike programmer med stor interesse, slår hun fast.

Også andre forskjeller fra Norge trekkes frem: At leger utgjør en stor andel av forskerne, at samarbeidet med legemiddelindustrien er godt utviklet og at de statlige forskningsrådene har ulik prioriteringsprofil.

– I Norge satser Forskningsrådet på tematisert forskning og velger programmer i tråd med en offentlig fastlagt strategi. I Sverige er forskningen mer individbasert. Den er ikke bestilt, men får bevilgninger ut fra kvaliteten på søknader fra den enkelte, sier Wallberg-Henriksson.

Imidlertid synes hun at den svenske fremgangen har sporet av i 1990-årene. Større legemiddelfirmaer fusjonerer og flagger ut. Lønnsutviklingen holder ikke tritt med hva private bedrifter kan tilby. IT og økonomi har overtatt som statusbransjer.

Symbolbygging

Forskningens kår i Finland ble sett med Carl G. Gahmbergs øyne. Gahmberg er professor ved avdeling for bioforskning ved Universitetet i Helsingfors. Han viser blant annet til suksessen med Nokia-konsernet: – For ti år siden var den finske økonomien på sitt dårligste. Mens utgiftene til trygder og sykehus gikk ned, innså regjeringen at kunnskap måtte prioriteres for at landet skulle hevde seg internasjonalt. I dag sysselsetter forskningen 60 000 mennesker, med 3 800 nye hvert år siden 1995. Bare i 1999 var det 1 100 nye doktordisputaser, kunne Gahmberg fortelle.

Viktige stikkord slik han ser det, er nettverksbygging, systematisk evaluering av igangsatte forskningsprogrammer og etablering av såkalte spissforskningsenheter. Også andre virkemidler er med på å stimulere den allmenne forskningsbevisstheten, eksempelvis er faste konkurranser blant gymnasiaster godt kjent.

– Pristildelinger og hederstegn er vesentlige symboler for å motivere til innsats samt å sørge for rekruttering av nye forskere, mener den finske representanten.

– I Norge blir ikke forskningspriser like mye omtalt, verken i mediene eller blant folk flest. Hos oss er en akademiker heller en litt rufsete fagforeningsmann. I sosialdemokratisk ånd har vi heller ikke tradisjon for å ta vare på de kreative, ambisiøse talentene, var blant kommentarene fra Waalberg-Henriksson og Gahmbergs norske kolleger.

Lyspunkter

I symposiet ble det utvekslet ideer til løsninger som kan bidra til flere medisinske forskere: – Universitet og sykehus har felles interesse av å dele på stipendiat- og avdelingslegestillinger. Vi har nylig kommet i gang med en 50/50-delning for fire stipendiater. De er fornøyde med ordningen, og vi opplever stor interesse fra andre sykehus. Den krever fleksibilitet fra begge parter, men er velegnet blant annet for å øke rekrutteringen, sa Nils Erik Gilhus, prodekanus ved medisinsk fakultet, Universitetet i Bergen.

Bente Gjørsum kunne fortelle om økt forskningssatsing innen sitt fagfelt, barne- og ungdomspsykiatri. Hun la ikke skjul på rekrutteringsproblemene, men understreket at den statlige opptrappingsplanen ved å satse på psykiatri utløser nye forskerstillinger. Hun representerer regionsenteret for barne- og ungdomspsykiatri i helseregion øst og sør, etablert som en stiftelse av Sosial- og helsedepartementet i 1998.

Vi har tverrfaglig forskning og fagutvikling som målsetting. Det ble nylig lyst ut fem forsker I-stillinger for henholdsvis lege, psykolog, sosionom, pedagog og innen miljøterapi, opplyser hun.

Publisert: 30. november 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.